

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження **Ши Юе**

«ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВІОЛОНЧЕЛІСТІВ ТА СКРИПАЛІВ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктор філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

У реалізації завдань всебічної трансформації мистецько-освітньої парадигми у вищих навчальних закладах важлива роль належить створенню теоретико-практичної бази формування фахової компетентності майбутніх виконавців-митців. Музично-виконавська діяльність охоплює всі види засвоєння професійних знань: поінформованість, обізнаність, освіченість, компетентність, майстерність. Пріоритетним напрямком даного процесу виступає формування не лише висококваліфікованого спеціаліста, а фахово-компетентнісного митця, що означає становлення професіоналізму на ґрунті креативного, ціннісно-рефлексивного потенціалу особистості, що потребує розробки стратегії і тактики становлення фахової діяльності на вершинному, акмеологічному рівні виконавської діяльності.

Доцільність наукового пошуку у представленій роботі зумовлена осучасненням музичної освіти та професійної підготовки майбутніх спеціалістів, цілями вищої освіти, що прописані у нормативних документах. Все це спрямовує на урахування індивідуально неповторних власних методик видатних музикантів-педагогів, які у зв'язку з високим рівнем їх професійної компетентності містять усвідомлення грамотної передачі своїх знань, досвіду, а значить традиційних методичних систем і завдяки цьому збереженню кращих надбань виконавських шкіл (віолончельних, скрипкових). *Своєчасність* звернення до представленої тематики *визначається потребами у трансформації* умов музично-виконавського навчання, що вимагають від викладача струнника (віолончелі, скрипки) «підвищення професійної компетентності, здійснення неперервної освіти, постійного самовдосконалення» (с. 4 дисертації).

Подане до захисту дослідження входить до тематичного плану й становить частину наукового змісту науково-дослідної роботи факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Експертиза дисертації свідчить про обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, теоретичних висновків; практичні рекомендації підтверджуються всебічним аналізом складових ключового поняття

дослідження. Це дозволило здобувачці дати визначення поняття «виконавська компетентність», яка представлена як *«Особистісне інтегровано-динамічне утворення, що виражає здатність та спроможність студентів струнників до творчої музично-комунікативної діяльності в галузі сольного та ансамблевого (оркестрового) мистецтва, яка охоплює системну сукупність індивідуально-особистісних здібностей і художньо-технологічних виконавських компетентностей, спрямованих на організацію індивідуального і колективного відображення художніх образів, їх трансляцію у навчальному та концертному виконавстві»* (с. 87 дисертації). Воно є навчальним та творчим практичним ресурсом набуття студентами необхідного компетентнісного рівня. Уточнено сутність поняття *«музично-комунікативна діяльність студентів віолончелістів та скрипалів»*, що розуміється здобувачкою як система усвідомлених, цілеспрямованих дій, як процес навчальної та виконавської партнерської творчої взаємодії в колективі студентського ансамблю (оркестру) з набуття ними професійних компетентностей із розкодування композиторського музично-семантичного та художньо-образного задуму задля відтворення та презентації слухачам музичних творів соло або під керівництвом диригента, спеціально написаних або аранжованих для колективного виконання. Таке глобальне визначення здобувачкою ключових дефініцій представляє ціннісну інтеграцію виконавських компетентностей струнників на ґрунті їх особистісної спеціалізації, що обумовлює їх подальшу усвідомлену системно-комунікативну єдність.

У ході дослідження здобувачкою визначено функціонал та структуру виконавської компетентності, яка презентується у єдності чотирьох компонентів: *мотиваційно-мобілізаційного, навчально-організаційного, музично-особистісного та професійно-виконавського*. Методологічну базу дослідження склали визначені *наукові підходи*: культурологічний, емоційно-рефлексивний, функціональний, аксіологічно-емотивний, комунікативний, герменевтичний, компетентнісний та творчо-презентаційний; *принципові положення* (співробітництво, емпатійність, самостійність, фасилітація, слуховий універсалізм, індивідуалізація, антиципація та професіоналізм).

Серед визначених педагогічних умов статус інтегральних формотворчих чинників вартісно було надано музично-комунікативній діяльності студентів та аналізу й застосуванню методичних принципів корифеїв віолончельної та скрипкової шкіл у становленні виконавської компетентності їх продовжувачів, наступних поколінь музикантів, віолончелістів та скрипалів. Визначення дисертанткою функціональних умов створення ситуацій музично-комунікативної єдності учасників освітньо-виконавського процесу та спонукання до самоусвідомлення досягнення акме-професійної компетентності стало підґрунтям для розробки педагогічних умов. У зв'язку з цим, методично-педагогічне забезпечення дослідження склали винайдені *педагогічні умови*: *створення ситуації музично-комунікативної єдності учасників освітньо-виконавського процесу; активізація компетентнісного зростання студентів по всіх напрямках його*

набуття; зацікавлення вивченням історіографії виконавської культури; спонукання до самоусвідомлення досягнення акме-професійної компетентності; застосування методичних принципів корифеїв віолончельної та скрипкової шкіл із системою відповідних методів. Консеквентно представлені у дослідження критерії з їх показниками для оцінки рівнів сформованості досліджуваного феномена у процесі поетапного його формування; визначено зміст методичних систем та окремі персоніфіковані характеристики професійно-педагогічної та виконавської діяльності віолончелістів та скрипалів, видатних викладачів України та Китаю.

Науковий апарат роботи дає достатньо чіткі уявлення про обраний ракурс дослідження, його методологічні, теоретичні, методичні здобутки.

Згідно з розробленою автором концепцією розв'язання проблеми формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності, поставленими завданнями дослідження в роботі представлено її методологічне обґрунтування, подано категоріально-понятійний аналіз, запропоновано та експериментально перевірено авторську методику, а також показано можливі ефективні шляхи її методичного забезпечення та практичної реалізації. Означені дослідницькі позиції логічно і послідовно представлені у 3 розділах дисертації, її висновках та додатках.

2. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертація Ши Юе традиційно структурована, складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 268 сторінок, з них 207 сторінок основного тексту, робота включає 19 таблиць, 14 рисунків. У *вступі* авторкою обґрунтовано актуальність обраної для наукового пошуку теми, її мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження; представлено теоретико-методологічну базу, окреслено комплекс взаємообумовлених методів для розв'язання поставлених завдань; обґрунтовано наукову новизну й практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження та їх висвітлення у наукових публікаціях. Структура дисертації обумовлена логікою проблеми і відповідає конкретним дослідницьким завданням. Логічна послідовність дослідження – від визначення ключового поняття дослідження через розкриття умовно виокремлених етапів методики формування виконавської компетенції студентів віолончелістів та скрипалів дозволила дисертантці належним чином проаналізувати основні складові окресленої проблеми.

Як позитивний момент варто також підкреслити, що запропонована робота характеризується цілісністю та довершеністю не лише аналізу, але й викладення матеріалу. Положення дисертації стосовно розробки та впровадження методики формування виконавської компетентності студентів

віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності обґрунтовано взаємопов'язані та консеквентно взаємообумовлюються – і це дозволяє засвідчити повноту та логічність авторської концепції. Крім того, дисертантка намагається всебічно обґрунтувати свої ідеї, для чого звертається до широкого кола наукової літератури – як до робіт класиків світової культурологічної, психологічної, педагогічної думки, так і здійснює широкий аналіз новітніх методичних розробок. Опрацювання значної кількості літературних джерел різних галузей дало авторці можливість здійснити детальне комплексне дослідження і при цьому визначити власні, новаційні орієнтири дослідження. Працюючи над проблемою, дисертантка продемонструвала вміння працювати з джерелами, аналізувати погляди науковців на означену проблему, вміння робити самостійні узагальнення. Віддаючи належне дисертантці, треба зазначити, що в ході дослідження, звертаючись до розробок інших авторів, вона вибудовує авторську методику формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності, яка отримує перевірку на практиці. Причому основні положення та висновки викладені в дисертаційній роботі Ши Юе характеризуються достатнім рівнем наукової новизни та обґрунтованості. Науковий доробок дисертантки свідчить про те, що результати роботи стали надбанням наукової громадськості. Зміст опублікованих праць авторки відображає результати дисертаційного дослідження з достатньою повнотою.

Отже, мета дослідження була досягнута, поставлені завдання розв'язані у повному обсязі, що підтверджено загальними висновками дослідження й дає підстави для представлення роботи до публічного захисту.

3.Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації. Враховуючи розкриття змісту і представлені висновки дисертації, результати експериментальної перевірки запропонованої авторської методики, достатню апробацію основних наукових положень на науково-практичних конференціях різного рівня, оприлюднення результатів наукового пошуку в достатній кількості публікацій, уважаємо, що практичне значення результатів дослідження полягає у використанні отриманих теоретичних висновків і практичних результатів із набуття виконавської компетентності та музично-комунікативного досвіду в освітньому процесі студентів струнників, як майбутніх учителів музичного мистецтва та керівників ансамблевих та оркестрових колективів; у застосуванні розробленої методичної системи для творчого самовдосконалення майбутніх спеціалістів, а також експериментально перевірених педагогічних принципів і педагогічних умов. Вагомого значення результати дослідження мають у впровадженні у навчальні курси: «Оркестровий клас», «Основний музичний інструмент», «Музичний інструмент», «Практикум з фахової підготовки».

4.Значущість отриманих результатів дослідження для науки і

практики.

До науково обґрунтованих результатів виконаного Ши Юе дослідження, які відзначаються вагомою науковою новизною і дають підстави кваліфікувати його як таке, що розкриває нові шляхи розв'язання досліджуваної проблеми відносяться:

Авторські дефініції: Виконавська компетентність віолончелістів і скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності визначається як *«особистісне інтегровано-динамічне утворення, що виражає здатність та спроможність студентів струнників до творчої музично-комунікативної діяльності в галузі сольного та ансамблевого (оркестрового) мистецтва, яка охоплює системну сукупність індивідуально-особистісних здібностей і художньо-технологічних виконавських компетентностей, спрямованих на організацію індивідуального і колективного відображення художніх образів, їх трансляцію у навчальному та концертному виконавстві».*

Уточнюється та доповнюється поняття *«музично-комунікативної діяльності студентів віолончелістів та скрипалів»*, що представляється як *«процес навчальної та виконавської партнерської творчої взаємодії в колективі студентського оркестру (ансамблю) з набуття ними професійних компетентностей із розкодування композиторського музично-семантичного та художньо-образного задуму задля відтворення та презентації слухачам музичних творів під керівництвом диригента, спеціально написаних або аранжованих для колективного виконання».*

Компонентна структура виконавських компетентностей студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності у функціональній єдності її компонентів: мотиваційно-мобілізаційного, навчально-організаційного, музично-особистісного, професійно-виконавського.

Авторська методика формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності, яка містить визначені авторкою педагогічні умови, критерії оцінки й визначені рівні сформованості досліджуваного феномена, відповідну методичну систему, що завдяки методологічній узгодженості дозволила досягти прогнозованого результату.

Вагомою заслугою дисертантки можна уважати те, що інтеграція різноманітних методів, творчих, регулятивних завдань у контексті уведення у навчальний процес представлених педагогічних умов дозволило спостерігати позитивну трансформацію виконавських компетентностей віолончелістів та скрипалів в процесі музично-комунікативної діяльності.

5. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Поряд з цілком позитивною оцінкою розроблених Ши Юе педагогічних умов формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та

скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності висловимо наступні зауваження:

По-перше, у назві дослідження задекларовано формування виконавської компетентності віолончелістів та скрипалів у процесі музично-виконавської комунікативної діяльності, тобто розуміємо у процесі виявлення музично-виконавської діяльності у всіх кваліфікаціях струнників як солістів, ансамблістів так і оркестрантів. У самій роботі більшої акцентуації надається дослідженню визначеної проблематики в основному в ансамблевому та оркестровому навчанні (класах). Можливо варто було б додати у назву дослідження – формування виконавської компетенції віолончелістів та скрипалів у процесі колективної музично-комунікативної діяльності.

По-друге, дискусійною у дослідженні є позиція, що формування виконавських компетенцій струнників в музично-комунікативному просторі має спиратися в основному на комунікативне поле ансамблю чи оркестру. Адже у спеціалізованому класі сольного навчання також існує площина спеціалізованих комунікативних взаємостосунків соліст-концертмейстер-педагог, у межах якої формується базисна ланка виконавських компетенцій віолончелістів та скрипалів. Саме в цьому сольному полі педагог-фасилітатор має безпосередній, початковий вплив на спонукання до самоусвідомлення акме професійної компетентності музиканта-виконавця.

По-третє, у другому розділі дослідження бракує огляду методичних принципів китайської скрипкової школи, засновником якої вважається світово визнаний скрипаль Ма Сіцун (Ма Сіцонг (1912–1987), який став першою ключовою фігурою китайської скрипкової виконавської, композиторської творчості та педагогіки. Перший китаєць, який здобув фахову скрипкову освіту в Європі як скрипаль і композитор (Паризька консерваторія), Ма Сіцонг запроваджує в Китаї сольні публічні концерти та гастрольні тури, відкриває низку консерваторій, стає основоположником національної скрипкової школи. Також у даному розділі варто було б проаналізувати методичні принципи таких українських сучасних скрипалів як О.Станко (Одеська скрипкова школа) та С.Євдокимов (Харківська скрипкова школа).

По-четверте, у експериментальній частині дослідження варто було б визначити співвідношення видів виконавських компетентностей струнників з типами музично-комунікативної діяльності. Тобто визначити специфіку добору засобів художньо-технічної виразності у струнників у сольній та колективній (ансамблевій та оркестровій) грі, що уконкретизувало б практичну сутність компетентнісного інтегративного формування, а також виявило б умови взаємоузгодженості музично-особистісного та професійно-виконавського у процесі виконавської діяльності.

По-п'яте, у процесі проведення другого (проективно-поглибленого) та третього (творчо-відтворювального) етапів формування виконавської компетенції струнників, розлогішого аналізу необхідно було б надати створенню творчої моделі виконання як акме-комунікативного виявлення, що

охоплювала б усі ланки сольного чи колективного інтерпретаційного процесу виконання – творення колективного художнього образу, взаємогармонізація його технічного відтворення в межах інструментальної спеціалізації, збалансування поведінково-лідерської презентації виконання.

Прикінцевий висновок

Таким чином, узагальнюючи, зазначимо, що дисертація **Ши Юе** на тему: «Педагогічні умови формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), є завершеним, цілісним, самостійним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблематики теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яке має яскраво виражену наукову новизну і прикладне значення досягнутих результатів для підготовки фахівців освітньої галузі з музичного мистецтва. На підставі викладеного можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота «Педагогічні умови формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності», має авторський характер і відповідає чинним вимогам пунктів №№ 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка, **Ши Юе** заслуговує на присудження наукового ступеня вищої освіти доктора філософії PhD зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри скрипки
Львівської національної музичної академії
ім.М.В. Лисенка

Оксана АНДРЕЙКО

